

Naturinventering av detaljplaneområdet vid Fjärdsändan i Oravais i Vörå kommun

Mattias Kanckos
Mars 2019

Naturstigen 12
68810 Ytteresse
Finland

GSM: 050-5939536
info@essnature.com

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
2. Material och metoder	2
3. Allmän beskrivning av området	3
4. Växtlighet	4
5. Fågelfaunan	7
6. Flygekorre	9
7. Fladdermöss	9
8. Åkergroda	10
9. Utter	10
10. Övrig Fauna	11
11. Rekommendationer för detaljplanen	11
12. Litteratur	11

1. Inledning

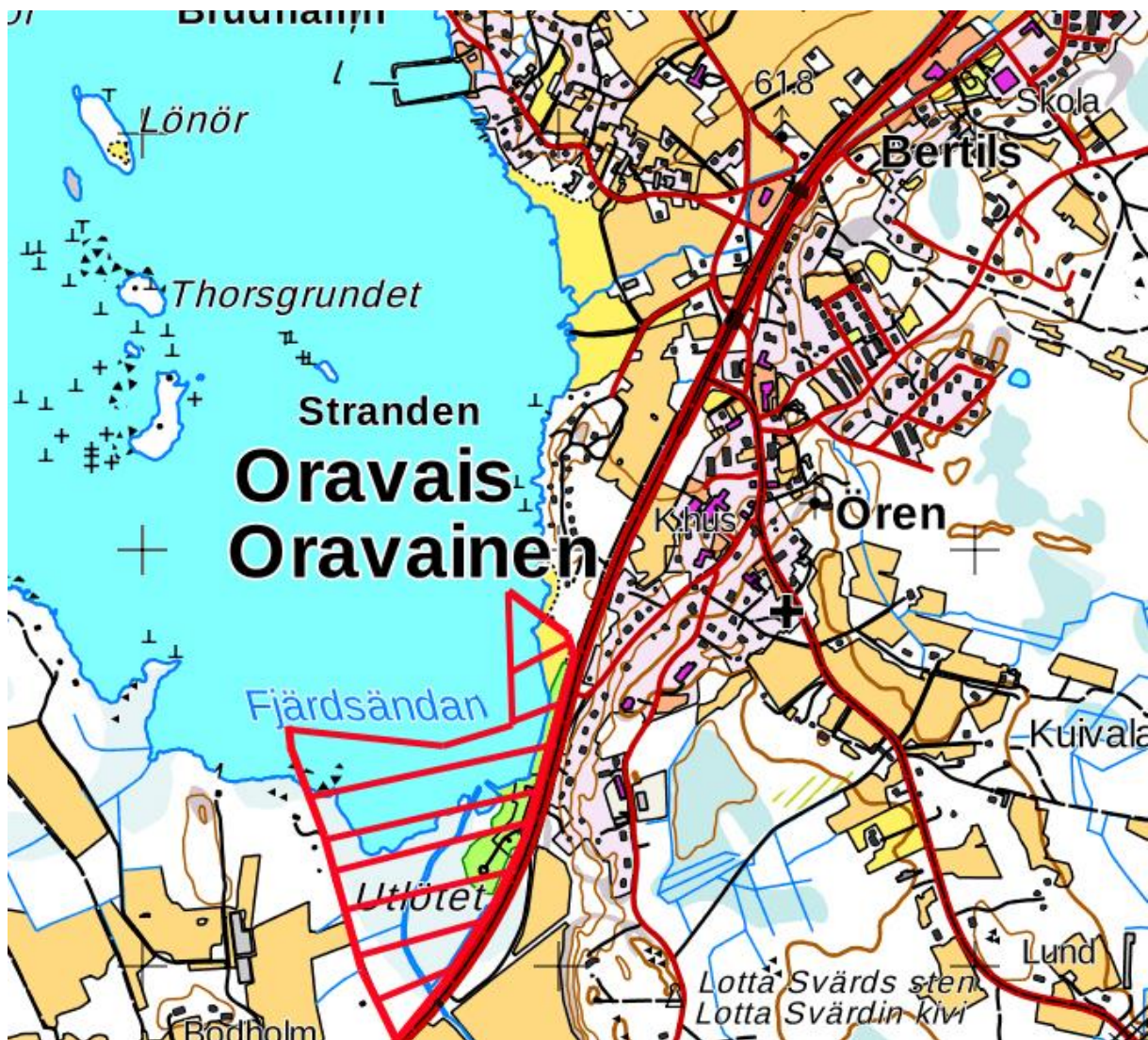
Vörå kommun har inlett arbetet med att uppgöra en ändring av gällande detaljplan för Fjärdsändan. Arbetet gäller en ändring och utvidgning av detaljplaneområdet vid Fjärdsändan i Oravais centrum i Vörå kommun. I planen ingår områden som betjänar fritid och turism. Planeområdet gränsar i öster till riksväg 8 och i väster till Oravaisfjärden. I söder till Utlötet och i norr till Tjärunäs backen. För att göra en bedömning av detaljplanens konsekvenser för miljön och den biologiska mångfalden bör man göra en naturinventering av området. Målsättningen med denna naturinventering var att ge tillräckligt god kännedom om områdets naturvärden för att kunna bedöma detaljplaneändringens inverkan på den biologiska mångfalden.

2. Material och metoder

En naturinventering kan omfatta många olika artgrupper som kräver olika typer av inventeringsmetodik. Denna naturinventering i Oravais omfattar en inventering av växter och naturtyper, inventering av häckande fåglar samt en inventering av åkergroda. Målsättningen med inventeringen var också att allmänt beskriva naturen i området, att eventuellt hitta utrotningshotade eller skyddsvärda naturtyper enligt naturskydds-, vatten- eller skogslagen. Förutom de enligt lag skyddade naturtyperna noterades även lokalt sällsynta naturtyper som kan vara viktiga för den biologiska mångfalden eller som kan tänkas utgöra livsmiljö för hotade och skyddade arter. Växt- och naturtypsinventeringen gjordes den 8.6 2017. Inventering av häckande fåglar gjordes två gånger under den optimala inventeringstidpunkten för fåglar (31.5 och 8.6 2017). Fågelinventeringen gjordes under den tidiga morgonen (kl. 4.00-10.00) då fåglarna sjunger som aktivast. Fåglarnas revir ritades in på kartor och jämfördes mellan de olika tillfällena. På så sätt fick man en uppfattning om det verkliga antalet häckande par. Fågelinventeringen omfattar även observationer som gjordes den 16.5 på kvällen då åkergroda inventerades. Denna naturinventering omfattar även en inventering av åkergroda vid Utlötet. Åkergrodan inventerades genom att lyssna på dess spelläte under dess spelperiod i maj. Inventering av åkergroda utfördes på kvällen och natten (kl. 22.00-24.00) den 16.5 2017. Spår och direkta observationer av däggdjur noterades givetvis också och finns omnämnda i texten. Denna naturinventering har gjorts av FM biolog Mattias Kanckos från essnature.

3. Allmän beskrivning av området

Detaljplaneområdet ligger i anslutning till Oravaisfjärden och alldeles intill Riksväg 8 strax sydväst om Oravais centrum i Vörå kommun (bild 1). Området utgörs av en relativt långgrund havsvik intill riksväg 8 och omfattar dels det bebyggda området kring Fjärdens Kaffestuga, men också den låglänta och utdikade strandängan som finns söder om Kaffestugan. Genom strandängan rinner en bäck, Fjärdsbäcken, som mynnar i havet. Strandängan är till största delen trädlös och har använts under senare år som strandbete för får och är därför ingärdat. Områdets västra gräns utgörs av en villaväg och södra gränsen är riksätan. Längre norrut från detaljplaneområdet finns ett s.k. FINIBA-område i Oravaisfjärden som är en viktig plats för fåglar, men övriga skyddsområden eller naturområden finns inte i den närmaste omgivningen.

Bild 1. Översiktsskarta över inventeringsområdets läge i Oravais (rött streckat område).

4. Växtlighet

Växtligheten och naturtyperna inom det inventerade området redovisas i olika figurer som har något så när enhetlig växtlighet. Figurernas nummer avser numreringen på kartan i bild 2. I denna inventering är figurernas antal tre stycken.

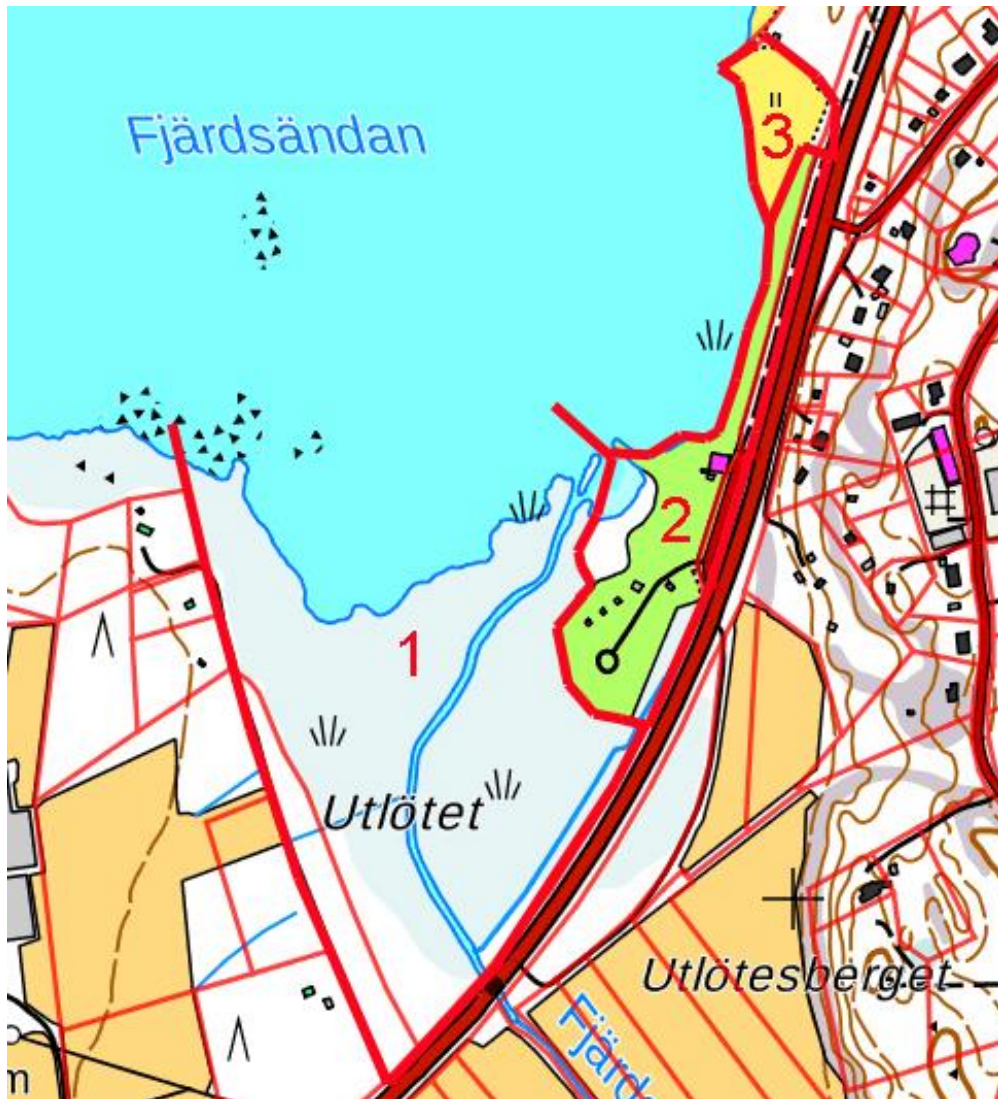

Bild 2. Det inventerade området med de olika växtlighetsfigurerna inritade.

Figur 1. En betad, försumpad och låglänt havstrandäng. I området har man haft får på bete och området är delvis ingärdat. I figuren kan man ännu se spår av att man tidigare dumpat muddermassor. Strandängen är dessutom dikad i söder. Fjärdsbäcken som rinner genom området är också tidigare muddrad och rensad, vilket ännu syns tydligt längs bäckstranden. I området finns nästan inget trädskikt eller buskskikt, förutom alldeles i väster där det finns ett tiotal tallar (*Pinus sylvestris*) samt ett litet område där det finns enstaka medelgrova vårtbjörkar (*Betula pendula*). Flera av de ca 60-åriga tallarna har blåst omkull under de senaste årens stormar. Tidigare har här funnits skog, men området har plockhuggits och gallrats kraftigt i samband med att man skapat bättre betesmark för får. Växtligheten domineras vid stranden stort av norrlandsstarr (*Carex aquatilis*), bladvass (*Phragmites australis*), ängsull (*Eriophorum angustifolium*) samt kabbeleka (*Caltha palustris*). Övriga

växter som påträffas allmänt är bl.a. knappsäv (*Eleocharis palustris*), agnsäv (*Eleocharis uniglumis*), kärrsilja (*Peucedanum palustris*), kärrviol (*Viola palustris*), kråklöver (*Potentilla palustris*), smörblomma (*Ranunculus acris*), hundstarr (*Carex nigra*) och ängskavle (*Alopecurus pratensis*). Längre från stranden förekommer också gåsört (*Potentilla anserina*), kärrtistel (*Cirsium palustre*), åkerbär (*Rubus arcticus*), ängssyra (*Rumex acetosella*), vitklöver (*Trifolium repens*), brännässla (*Urtica dioica*). I området med träd växer även ekorrbär (*Maianthemum bifolium*), vårfryle (*Luzula pilosa*) och kruståtel (*Deschampsia flexuosa*).

Bild 3. Största delen av det inventerade området består av en trädlös strandäng.

Bild 4. Den rensade och muddrade Fjärdsbäcken flyter genom strandängen.

Figur 2. Området kring kaffestugan och campingen är en kulturmark där det finns förutom byggnaderna även anlagda och vårdade gräsmattor. Stranden är också konstgjord och stensatt. I figuren förekommer enstaka större vårtbjörkar (*Betula pendula*) och några mindre tallar (*Pinus sylvestris*). Vid den stensatta stranden förekommer mest ruderväxtlighet såsom åkerfräken (*Equisetum arvense*), vänderot (*Valeriana sambucifolia*), älggräs (*Filipendula ulmaria*), renfana (*Tanacetum vulgare*) och topplösa (*Lysimachia thyrsoiflora*).

Bild 5. Området vid Fjärdens kaffestuga består av kulturpåverkade marker, med byggnader, gräsmattor och stensatta stränder.

Figur 3. Öppen ängsmark som saknar träd- och buskskikt. Videbuskar (*Salix* sp.) och gråal (*Alnus incana*) håller dock på att få fotfäste på ängsmarken. I fältskiktet påträffas älggräs (*Filipendula ulmaria*), bäckbräsma (*Cardamine pratensis*), maskros (*Taraxacum* sp), bladvass (*Phragmites australis*), hundfloka (*Anthriscus sylvestris*), kärresilja (*Peucedanum palustre*), vitklöver (*Trifolium repens*) och renfana (*Tanacetum vulgare*)

5. Fågelfaunan

Fågelfaunan på inventeringsområdet är rätt varierande, men består till största delen av vanliga och allmänna fågelarter. Sammanlagt påträffades 16 olika arter och 23 par. I tabell 1 finns en sammanställning över de häckande fåglarna. Flera av de vanliga fågelarterna är sådana som minskat kraftigt under senare år och finns därför med i den nyaste listan över utrotningshotade fåglar från 2015. Hit hör grönfink, enkelbeckasin och sävsparv som räknas till kategorin sårbar (VU) och ängspiplärka som hör till kategorin nära hotad (NT). Alla dessa arter är dock fortsättningsvis talrika i Finland. På strandängen häckade en sånglärka och en ängspiplärka, bland de sparsamma tallarna häckade bl.a. trädpiplärka, skata och buskskvätta. Kring Fjärdens Kaffestuga finns ett antal fågelholkar uppsatta och i dessa häckade talgoxe och svartvit flugsnappare. Några hålträd eller andra bohål finns däremot inte i området. På den konstgjorda steniga stranden häckade två par sädesärlor som hittade lämpliga häckningsplatser inne bland de stora stenblocken. På några större stenar vid havsstranden häckade också två fiskmåsar. I närheten av det inventerade området häckade också rosenfink (*Carpodacus erythrinus*), men dess häckningsplats fanns sydost om riksåttan. På samma sätt var det med storspoven (*Numenius arquata*) som påträffades i inventeringsområdet vid båda tillfällena, men dess boplats fanns på det stora åkerområdet sydost om riksåttan. Både rosenfinken och storspoven hör till kategorin nära hotad (NT) enligt den nyaste klassificeringen av utrotningshotade arter.

Tabell 1. Fågelarter som påträffades häckande på inventeringsområdet

	Art	Antal par	Hotgrad
Sävsångare	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	3	
Lövsångare	<i>Phylloscopus trochilus</i>	2	
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	2	
Sädesärta	<i>Motacilla alba</i>	2	
Grå flugsnappare	<i>Muscicapa striata</i>	2	
Fiskmås	<i>Larus canus</i>	2	
Bofink	<i>Fringilla coelebs</i>	1	
Grönfink	<i>Carduelis chloris</i>	1	VU
Sånglärka	<i>Alauda arvensis</i>	1	
Ängspiplärka	<i>Anthus pratensis</i>	1	NT
Enkelbeckasin	<i>Gallinago gallinago</i>	1	VU
Talgmes	<i>Parus major</i>	1	
Trädpiplärka	<i>Anthus trivialis</i>	1	
Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	1	VU
Skata	<i>Pica pica</i>	1	
Svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>	1	
	Totalt	23	

Sammantaget kan man säga att det inventerade området inte har någon stor betydelse som häckningsplats för fåglar. Däremot har området större betydelse för rastande fåglar. I havsområdet längst in i Fjärdsändan (bild 6) samlades en stor mängd fåglar under alla

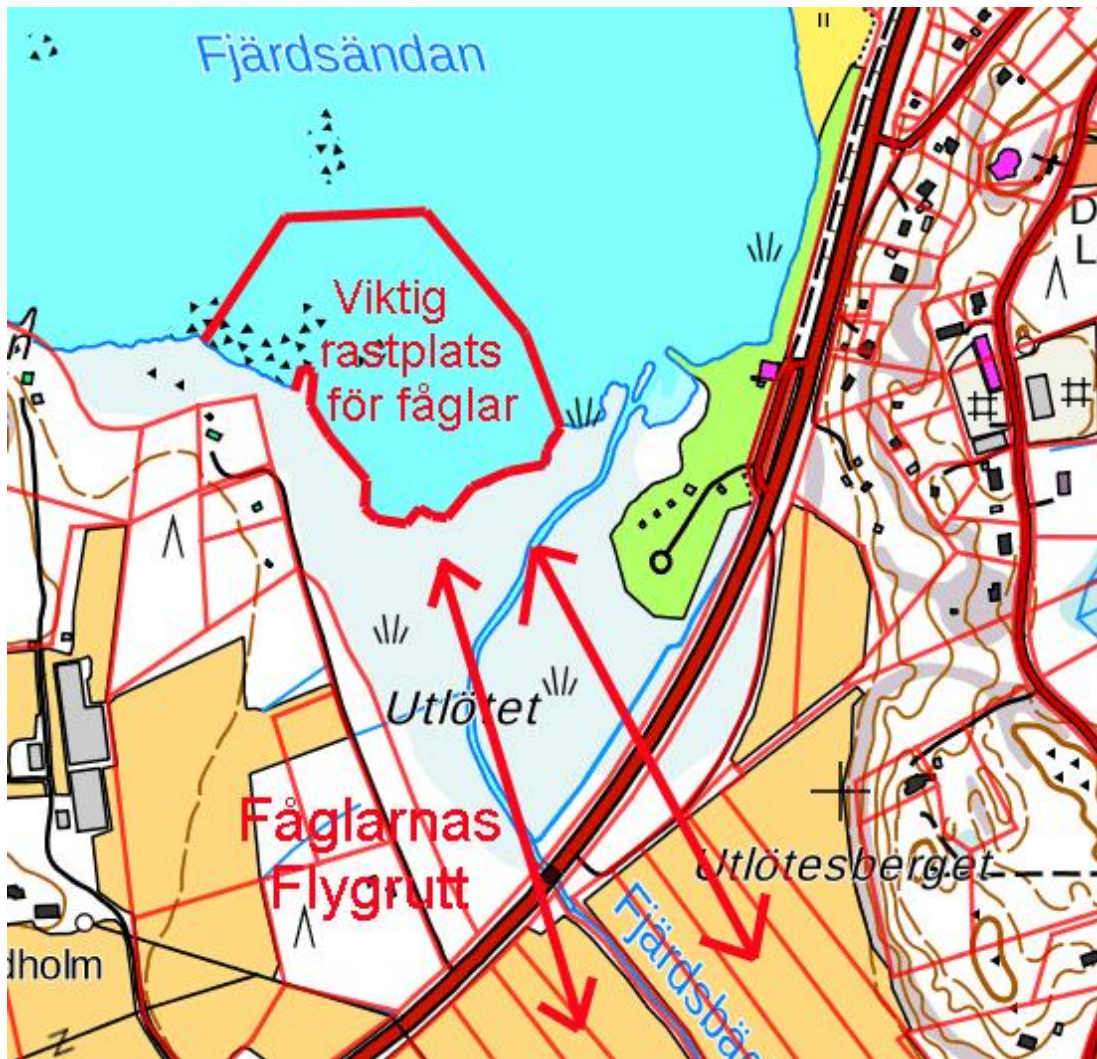

inventeringar. Här påträffades en stor mängd rastande och vilande skratt- och fiskmåsar, sjöfåglar, vadare, svanar och gäss. Under inventeringen den 31.5 rastade hela 250 sångsvanar (*Cygnus cygnus*) i området och även under inventeringen av åkergroda den 16.5 fanns det i området över 100 sångsvanar. Fåglarna kom flygande över riksåttan från sydost och landade i Fjärdsbådan. Denna flygrutt tycks vara mycket populär och vid varje inventeringstillfälle använde sig fåglarna av samma flygrutt när de flög mellan havet och åkerområdet i sydost. I tabell 2 finns en förteckning över de fåglar som rastade vid fjärdsbådan under de två inventeringsdagarna.

De holmar och skär som ligger i Oravaisfjärden strax norr om detaljplaneområdet är ett s.k. FINIBA – område för fåglar. Det vill säga ett av Finlands viktigaste områden för häckande och/eller rastande fåglar. När det gäller området strax norr om detaljplaneområdet är det tack vare den stora mängd rastande silltrutar på våren (100-150 st.) samt en stor ansamling gråtrutar på hösten (1500-3000 st.) som gjort att detta område räknas som ett FINIBA - området. FINIBA-området är ca 77 hektar stort och ligger som närmast ca 500 meter norr och väster om det detaljplaneområdet. Ändringen av detaljplanen får inga konsekvenser för FINIBA – området.

Tabell 2. Fågelarter som rastade på inventeringsområdet.

Art		Antal 31.5	Antal 8.6	Hotgrad
Sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	250	18	
Gråtrut	<i>Larus argentatus</i>		10	
Bläsand	<i>Anas penelope</i>	1/0	3/1	VU
Gräsand	<i>Anas platyrhynchos</i>	1/1	4/0	
Skrattmås	<i>Larus ridibundus</i>	40	80	VU
Strandskata	<i>Haemotopus ostralegus</i>		1	
Rödbena	<i>Tringa totanus</i>	6	1	VU
Grönben	<i>Tringa glareola</i>		1	NT
Vigg	<i>Aythya fuligula</i>	6/5	3/1	EN
Grågås	<i>Anser anser</i>	10	16	
Skedand	<i>Anas clypeata</i>	1/1		
Kricka	<i>Anas crecca</i>	2/0		
Fiskmås	<i>Larus canus</i>	20		

Bild 6. Området vid Fjärdsändan som är viktig rastplats för fåglar och fåglarnas viktiga flygrutt från hav till land.

6. Flygekorre

Flygekorren räknas som en nära hotad art (NT) enligt den nyaste klassificeringen av våra utrotningshotade arter från 2015 och den finns även med på bilaga IVa i EU:s habitatdirektiv. Enligt direktivet är det förbjudet att förstöra eller försvaga artens föröknings- och rastplatser. Inom inventeringsområdet finns inga sådana livsmiljöer som skulle passa för flygekorre och det fanns därför inget behov av att utföra någon inventering av flygekorre.

7. Fladdermöss

Inom det inventerade området förekommer inte häckande fladdermöss. Området lämpar sig inte för fladdermöss på grund av sin öppenhet och det fanns inget behov av att utföra någon inventering av fladdermöss.

8. Åkergroda

Åkergrodan (*Rana arvalis*) finns liksom flygekorren även med på bilaga IVa i EU:s habitatdirektiv. Enligt direktivet är det förbjudet att förstöra eller försvaga dessa arters föröknings- och rastplatser. Detta gäller alla förekomstplatser även utanför de befintliga skyddsområdena. Åkergrodan är tämligen vanlig i de flesta sjöar i Österbotten. Alla grodarter i Finland är också fridlysta.

Inventeringen av åkergrodor vid Fjärdsändan gjordes den 16.5 2017 kl. 22.00 till ca 24.00. Åkergrodan inventerades enligt gällande rekommendationer genom att lyssna på dess spelläte under dess spelperiod i maj. Inventeringstidpunkten är något senare än normala år, men våren 2017 var exceptionell kall och grodleden kom igång senare än vanligt. Vid inventeringen användes även en attrapp med vars hjälp man vid behov spelade upp åkergrodans läte för att eventuellt få någon groda att avslöja sig i växtligheten. Vid Fjärdsändan spelade dock inga grodor alls under inventeringstillfället.

Direkt efter inventeringen fortsatte inventeraren till Härkmerifjärden och Stora Sundet för att där kartlägga åkergrodans förekomst i samband med ett annat projekt. Inventeringen inleddes där ca kl. 02.00 den 17.5 2017. Direkt vid ankomsten till Stora Sundet kunde man höra en mycket omfattande konsert av spelande åkergrodor då ett mycket stort antal (totalt eller hundratals) åkergrodor spelade öster om Sundholmen. Alltså ca 2 h efter inventeringen vid Fjärdsändan i Oravais kunde man lyssna till totalt spelande åkergrodor vid utloppet av Härkmerifjärden, ca 120 km söder om Oravais. Man kan därför med 100 % säkerhet säga att avsaknaden av spelande åkergrodor vid Fjärdsändan inte berodde på att åkergrodornas lek skulle ha varit förbi och att inventeringstidpunkten skulle ha varit för sen. Vädret under inventeringstillfället var mulet och temperaturerna fortsättningsvis mycket låga, liksom under hela våren 2017. Temperaturen var ungefär + 6 C under inventeringstillfället, men trots det kalla vädret spelade alltså grodorna aktivt vid Härkmerifjärden. Temperaturen var dessutom högre vid Oravais i början av kvällen än den var senare under natten vid Härkmerifjärden. Alltså kan inte vädret heller ha varit orsaken till att åkergrodor saknades vid Fjärdsändan.

Man kan också konstatera att Fjärdsändan i Oravais inte är någon typisk miljö för spelande åkergrodor. Åtminstone under inventeringstillfället kunde man gå torrskodd ända ut till vattenbrynet. På kartan ser området försumpat ut, men i verkligheten är området ganska torrt åtminstone vid lågt och normalt havsvattenstånd. Bäckens som rinner ut i Fjärdsändan från åkrarna är inte heller någon lämplig miljö för åkergrodorna. Bäckens är smal och djup och vattnet strömmar mycket hårt, vilket inte lämpar sig för åkergrodorna.

9. Utter

Utter (*Lutra lutra*) finns liksom flygekorren och åkergrodan även med på bilaga IVa i EU:s habitatdirektiv. Enligt direktivet är det förbjudet att förstöra eller försvaga dessa arters föröknings- och rastplatser. Detta gäller alla förekomstplatser även utanför de befintliga skyddsområdena. Uttern har blivit tämligen vanlig i de flesta sjöar, åar och vattendrag i Österbotten. Den förekommer numera också vid havet. Uttern är i Finland också fridlyst. Ingen speciell inventering av utter gjordes inom ramen för denna inventering, men det är möjligt att uttern tidvis rör sig i Fjärdsbäckens som håller ett litet fiskbestånd speciellt under lektiden. Någon rast- eller förökningsplats eller speciellt viktigt födosökningsområde finns dock inte inom området. Ingen speciell hänsyn behöver tas med tanke på uttern vid uppgörande av detaljplanen för området.

10. Övrig fauna

I området påträffades väldigt mycket spår av rådjur (*Capreolus capreolus*) och i figur 3 observerades den 31.5 en fälthare (*Lepus eurapaeus*). Områdets läge nära den hårt trafikerade riksåttan gör att det inventerade området inte har någon större betydelse för däggdjur.

11. Rekommendationer för detaljplanen

Inom det inventerade området hittades inga naturtyper som är skyddade enligt vattenlagen, naturskyddslagen eller skogslagen. Några sällsynta eller utrotningshotade växter observerades inte heller i området. I området kan det inte på basen av denna inventering finnas rast- och förökningsplatser för fladdermöss, flygekorre, utter eller åkergroda. Delar av området har dock en viss betydelse som rastplats för fåglar, vilket man bör beakta när man ändrar detaljplanen för området.

12. Litteratur

Kuusipalo, J. 1996. Suomen metsätyypit. Kirjayhtymä OY. 145 s.

Laine, J. & Vasander, H. 2005. Suotyypit ja niiden tunnistaminen. Metsäkustannus OY. 110 s.

Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. Birdlife Suomen julkaisuja nro 4. Suomen graafiset palvelut, Kuopio. 142 s.

Liukko, U-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Mammal Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim./eds.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.

SLTY. Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille (http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet.pdf). (2011). at <http://www.lepakko.fi/docs/SLTY_lepakkokartoitusohjeet.pdf>

Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Ympäristöopas 109. 196 S.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.